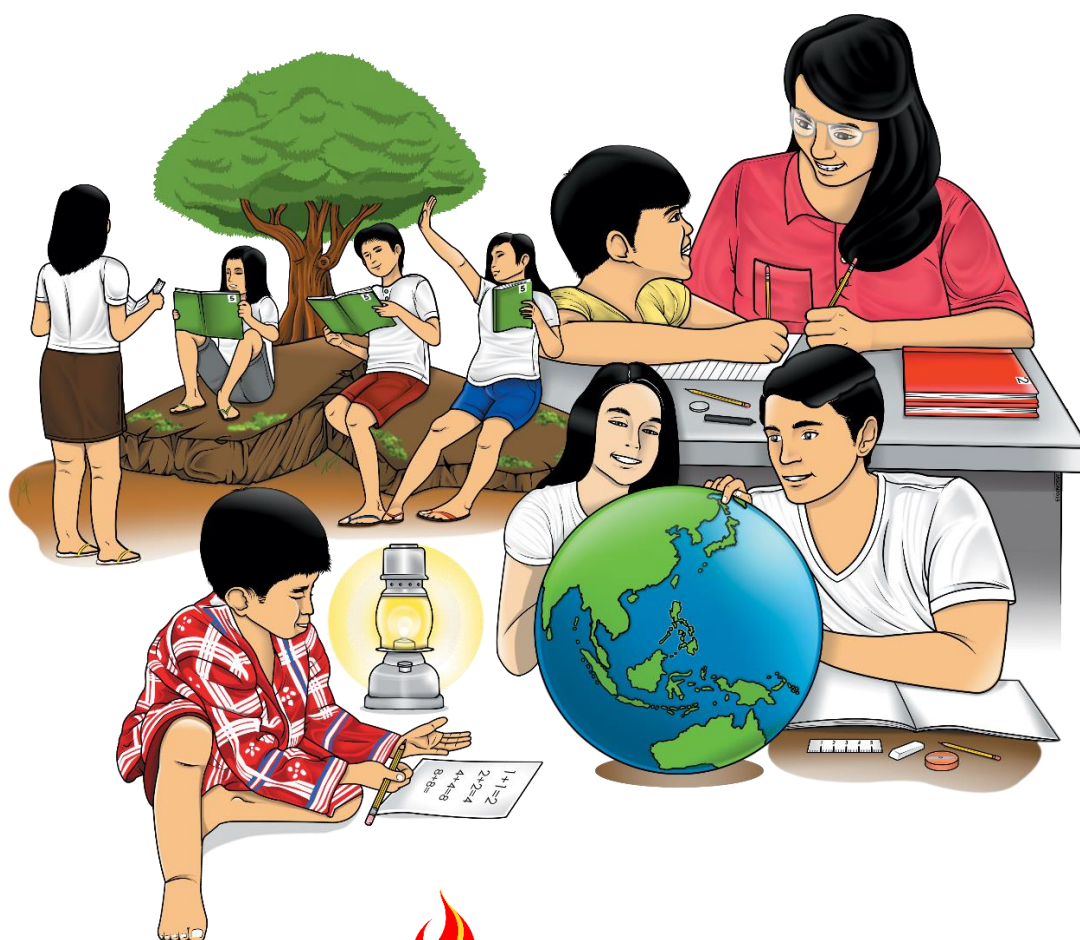

Araling Panlipunan

Ikalawang Markahan – Modyul 2: Kontribusyon ng Kabihasnang Romano

Araling Panlipunan – Ikawalong Baitang
Alternative Delivery Module – Self – Learning Modules
Ikawalong Markahan – Modyul 2: Kontribusyon ng Kabihasnang Romano
Unang Edisyon, 2020

Isinasaad sa **Batas Republika 8293, Seksiyon 176** na: Hindi maaaring magkaroon ng karapatang-sipi sa anomang akda ang Pamahalaan ng Pilipinas. Gayunpaman, kailangan muna ang pahintulot ng ahensiya o tanggapan ng pamahalaan na naghanda ng akda kung ito ay pagkakakitaan. Kabilang sa mga maaaring gawin ng nasabing ahensiya o tanggapan ay ang pagtakda ng kaukulang bayad.

Ang mga akda (kuwento, seleksiyon, tula, awit, larawan, ngalan ng produkto o *brand name*, tatak o *trademark*, palabas sa telebisyon, pelikula, atbp.) na ginamit sa modyul na ito ay nagtataglay ng karapatang-ari ng mga iyon. Pinagsumikapang matunton ang mga ito upang makuha ang pahintulot sa paggamit ng materyales. Hindi inaangkin ng mga tagapaglathala at mga may-akda ang karapatang-aring iyon. Ang anumang gamit maliban sa modyul na ito ay kinakailangan ng pahintulot mula sa mga orihinal na may-akda ng mga ito.

Walang anumang parte ng materyales na ito ang maaaring kopyahin o ilimbag sa anumang paraan nang walang pahintulot sa Kagawaran.

Inilathala ng Kagawaran ng Edukasyon

Kalihim: Leonor Magtolis Briones

Pangalawang Kalihim: Diosdado M. San Antonio

Mga Bumuo sa Pagsusulat ng Modyul

Mga Manunulat: Sheila M. Penza, Maria Vanessa J. Resullar

Mga Editor: Filipina F. Meehleib, Lileth F. Oliverio, Alfe S. Lito, Lilifreda P. Almazan, Benny T. Abala, Analiza G. Doloricon, John M. Anino, Lalaine S. Gomera, Dan Ralph M. Subla, Renato L. Latorre, Larry G. Morandante, Carlos C. Catalan, Jr., Fernando A. Dones, Jr.

Mga Tagasuri: Marino L. Pamogas, Joel P. Plaza, Leowenmar A. Corvera, Honorato Mendoza, Edwin G. Capon, Edwin C. Salazar, Fatima D. Notarte

Tagaguhit:

Tagalapat: Paul Andrew A. Tremedal, Joshua A. Frondoza, Darven G. Cinchez

Mga Nangasiwa: Francis Cesar B. Bringas, Isidro M. Biol, Jr., Maripaz F. Magno Josephine Chonie M. Obseñares, Karen L. Galanida, Florence E. Almaden, Carlo P. Tantoy, Venus M. Alboruto, Noemi D. Lim, Laarni C. Micayas

Inilimbag sa Pilipinas ng _____

Kagawaran ng Edukasyon – Caraga Region

Office Address: Teacher Development Center,
J.P. Rosales Avenue, Butuan City, Philippines 8600

Telefax: (085) 342-8207; (085) 342-5969

E-mail Address: caraga@deped.gov.ph

Araling Panlipunan

**Ikalawang Markahan – Modyul 2:
Kontribusyon ng
Kabihasnang Romano**

Paunang Salita

Ang Self-Learning Module o SLM na ito ay maingat na inihanda para sa ating mag-aaral sa kanilang pag-aaral sa tahanan. Binubuo ito ng iba't ibang bahagi na gagabay sa kanila upang maunawaan ang bawat aralin at malinang ang mga kasanayang itinakda ng kurikulum.

Ang modyul na ito ay may inilaang Gabay sa Guro/Tagapagdaloy na naglalaman ng mga paalala pantulong o estratehiyang magagamit ng mga magulang o kung sinumang gagabay at tutulong sa pag-aaral ng mga mag-aaral sa kani-kanilang tahanan.

Ito ay may kalakip na paunang pagsusulit upang masukat ang nalalaman ng mga mag-aaral na may kinalaman sa inihandang aralin. Ito ang magsasabi kung kailangan niya ng ibayong tulong mula sa tagapagdaloy o sa guro. Mayroon ding pagsusulit sa bawat pagtatapos ng aralin upang masukat naman ang natutuhan. May susi ng pagwawasto upang makita kung tama o mali ang mga sagot sa bawat gawain at pagsusulit. Inaasahan namin na magiging matapat ang bawat isa sa paggamit nito.

Pinapaalalahanan din ang mga mag-aaral na ingatan ang SLM na ito upang magamit pa ng ibang mangangailangan. Huwag susulatan o mamarkahan ang mga anumang bahagi ng modyul. Gumamit lamang ng hiwalay na papel sa pagsasagot sa mga pagsasanay.

Hinihikayat ang mga mag-aaral na makipag-ugnayan agad sa kanilang guro kung sila ay makararanas ng suliranin sa pag-unawa sa mga aralin at paggamit ng SLM na ito.

Sa pamamagitan ng modyul na ito at sa tulong ng ating mga tagapagdaloy, umaasa kami na matututo ang ating mag-aaral kahit wala sila sa paaralan.

Alamin

Ang modyul na ito ay sadyang inihanda upang matulungan ka na maunawaan ang mga ambag ng kabihasnang Romano at ang kaugnayan nito sa kasalukuyan.

Ang mga paksa na nakapaloob sa modyul na ito ay sistematikong inayos upang maging mas maganda ang daloy ng iyong pag-aaral.

May mga angkop na gawaing inihanda para sa iyo upang maging makabuluhan ang iyong pag-aaral. Kailangan mong gawin o sagutan ang lahat ng mga gawain sa modyul. Gumamit ng hiwalay na papel sa pagsagot.

Ang modyul na ito ay nakapokus sa pagtatalakay tungkol sa **Kontribusyon ng Kabihasnang Romano** na nahahati sa sumusunod na paksa:

- **Paksa 1**- Ang Simula ng Roma
- **Paksa 2**- Ang Republika ng Roma
- **Paksa 3**- Digmaang Punic
- **Paksa 4**- Sino si Julius Caesar
- **Paksa 5**- Ang mga Dakilang *Triumvirate* ng Roma
- **Paksa 6**- Ang *Pax Romana*
- **Paksa 7**- Ang Pagbagsak ng Imperyong Romano

Pamantayang Pangnilalaman

Ang mag-aaral ay naipapamalas ang pag-unawa sa kontribusyon ng mga pangyayari sa Klasiko at Transisyunal na Panahon sa pagkabuo at pagkahubog ng pagkakakilanlan ng mga bansa at rehiyon sa daigdig.

Pamantayan sa Pagganap

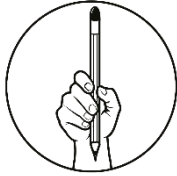
Ang mag-aaral ay nakabubuo ng adbokasiya na nagsusulong ng pangangalaga at pagpapahalaga sa mga natatanging kontribusyon ng Klasiko at Transisyunal na Panahon na nagkaroon ng malaking impluwensya sa pamumuhay ng tao sa kasalukuyan.

Pinakamahalagang Kasanayang Pampagkatuto:

Naipapaliwanag ang kontribusyon ng kabihasnang Romano. **(AP8DKT-IIc-3)**

Pagkatapos mong mapag-aralan ang modyul, inaasahang iyong:

- nasusuri ang mga pangyayari ng kabihasnang Klasikal ng Roma;
- naipahahayag ang pagpapahalaga sa mga kontribusyon ng kabihasnang Klasikal ng Roma;
- nakagagawa ng tsart at hashtag na naglalarawan batay sa mga naging kontribusyon at pamana ng Roma.

Subukin

Panuto: Basahin at unawaing mabuti ang tanong sa bawat bilang at piliin ang letra ng tamang sagot.
Isulat ang inyong mga sagot sa sagutang papel.

1. Saang kontinente matatagpuan ang Imperyong Romano?
A. Amerika
B. Aprika
C. Asya
D. Europa
2. Anong uri ng pamahalaan ang ipinalit ng mga Romano mula sa pagiging monarkiya?
A. Aristokrasya
B. Demokrasya
C. Diktadurya
D. Republika
3. Ano ang tawag sa mamamayang Romano na kasapi sa mayayamang asendero?
A. Haciendero
B. Negosyante
C. *Patrician*
D. *Plebeian*
4. Ang karaniwang mamamayang Romano o masa ay tinatawag na?
A. Haciendero
B. Negosyante
C. *Patrician*
D. *Plebeian*
5. Ano ang sinaunang kabisera ng bansang Italya?
A. Roma
B. Florence
C. Milan
D. Venice
6. Ilang Digmaang Punic ang naganap laban sa kapangyarihan ng Roma at Carthage?
A. isa
B. dalawa
C. tatlo
D. apat
7. Anong pangkat ang nagtatag ng Carthage na naging kalaban ng mga Romano?
A. Assyrian
B. Lydian
C. Phoenician
D. Sumerian
8. Ano ang pinakamagandang naidulot ng pagkakaroon ng Pax Romana?
A. paghatid ng kasaganaan sa lipunan
B. pagkaroon ng maraming tagapagtanggol
C. pagpahalaga ng kapayapaan sa lipunan
D. pag-unlad ng pangkabuhayan ng mga mamamayan

9. Alin sa sumusunod ang hindi salik sa pagbagsak ng Imperyong Romano?
 - A. hindi matatag na pamumuno
 - B. paglusob ng mga tribong barbaro
 - C. may sariling paraan ang bawat isa
 - D. pagkawala ng katuturan ng pagkamamamayan
10. Ilang lider ang bumubuo sa triumvirate ng Roma?
 - A. isa
 - B. dalawa
 - C. tatlo
 - D. apat
11. Sino ang tinaguriang unang emperador ng Imperyong Romano?
 - A. Julius Caesar
 - B. Mark Anthony
 - C. Octavian
 - D. Pompey
12. Ano ang tawag sa isang lugar na madalas pagdarausan ng mga labanan ng mga *gladiator*?
 - A. Appian Way
 - B. Basilica
 - C. Coliseum
 - D. Parthenon
13. Sino-sino ang bumubuo sa *First Triumvirate* ng Roma?
 - A. Marcus Lepidus, Mark Antony, Octavian
 - B. Gaius Gracchus, Marcus Brutus, Tiberius
 - C. Julius Caesar, Marcus Licinius Crassus, Pompey
 - D. Antoninus Pius, Marcus Aurelius, Trajan, Vespasian
14. Ano ang tawag sa kasuotan ng mga lalaking Romano na ipinapatong sa ibabaw ng *tunic*?
 - A. Cullores
 - B. Palla
 - C. Stola
 - D. Toga
15. Alin sa sumusunod na teritoryo ang nasakop ng Roma pagkatapos ng Unang Digmaang Punic?
 - A. Corsica, Greece, Sicily
 - B. Corsica, Sardinia, Sicily
 - C. Carthage, Greece, Macedonia
 - D. Macedonia, Mare Nostrum, Sardinia

Aralin 1

Kontribusyon ng Kabihasnang Romano

Balikan

Gawain 1: Tanong-Saysay

Panuto: Sagutan ang mga tanong ayon sa iyong natutunan sa natalakay na aralin.
Isulat ito sa sagutang papel.

1. Saan matatagpuan ang Greece?
2. Ano ang iyong nakuhang kaalaman tungkol sa mga literaturang pamana ng Greece?
3. Ano ang ibig sabihin ng “*The Glory that was Greece*”?

Tuklasin

Gawain 2: Hanap-hanay!

Panuto: Hanapin sa Hanay B ang konseptong inilalarawan sa Hanay A.
Isulat ito sa sagutang papel.

Hanay A	Hanay B
1. Ito ay tubo o kanal na nagdadala ng tubig mula sa isang pinagkukunan	a. Gladiator
2. Isang malawak na bulwagan na may mga karugtong na silid sa pasukan o labasan	b. <i>Basilica</i>
3. Karaniwang mga kriminal, alipin, o bihag na nakikipaglaban sa isa't isa o laban sa isang mabangis na hayop	c. Burukrasya
4. Panahon ng kapayapaan sa Imperyong Romano	d. <i>Aqueduct</i> e. Tunic

5. Sistema o organisasyon ng pamahalaan
6. Mga mamamayang may-ari ng lupa sa lipunang Romano f. *Atrium*
7. Mga karaniwang tao sa lipunang Romano tulad ng magsasaka at mangangalakal g. *Stola*
8. Isang bulwagan na nagsisilbing korte at pinagpupulungan ng *Assembly* h. *Plebeian*
9. Kasuotang pambahay ng lalaki na hanggang tuhod i. *Orador*
10. Isang mahusay na mananalumpati j. *Pax Romana*
- k. *Patrician*

Suriin

Ang Simula ng Roma

Batay sa matandang alamat, ang Roma ay itinatag ng dalawang magkakapatid na kambal na sina Romulus at Remus. Ang ina ng kambal ay si Rhea Silvia na anak naman ng haring si Numitor. Naging banta ang pamumuno ni Numitor sa buhay ng kaniyang kapatid kaya siya ay pinatay ni Amulius. Natakot din

Larawan ng Capitoline Wolf

ang huli na baka maagaw ng kambal ang tronong nakuha niya kaya ipinag-utos niya sa kaniyang alipin na ilagay sa basket at ipaanod ang mga ito sa ilog Tiber. Nasagip at inaruga ang mga sanggol ng isang babaing lobo. Kinalaunan ay nakita sila ng mag-asawang sina Faustus at Acca Larentia at pinalaki hanggang sa wastong edad. Binalikan nila ang kanilang amain na si Amulius at pinatay ito.

Pinaniniwalaang nagkaroon ng hindi pagkakaunawaan ang magkakapatid kaya pinatay ni Romulus si Remus. Sinimulan niyang itatag ang isang lipunan noong Abril 21, 753 BC na nasa tabing-ilog ng Tiber at pinangalanan itong Roma.

Mga Pamprosesong Tanong

1. Sino ang nagtatag ng Roma?
2. Gaano kahalaga ang papel na ginampanan ng mga nabanggit na tauhan sa pagkatatag ng sinaunang Roma?

Ang Republika ng Roma

Masasabing isa sa pinakamatagumpay na lungsod sa Italya ang Roma. Nang isulat ni Edgar Allan Poe ang tulang, “To Helen”, nabanggit ang linyang “*The glory that was Greece and the grandeur that was Rome*”. Ito ay nagpapatunay ng tagumpay ng Roma hindi lamang sa larangan ng literatura, kung hindi, pati na rin sa arkitektura, batas, inhenyeriya, at sa pakikipagdigma.

Masasabing estratehiko ang lokasyon ng Roma dahil matatagpuan ito sa gitna ng Italya at nadadaluyan ng ilog Tiber. Dahil maunlad ang agrikultura sa lugar, mayroon itong kakayahan na pakainin ang malaking populasyon ng lungsod.

Sa Republikang Romano, ang mamamayan ay naghahalal ng dalawang konsul na may kapangyarihang tulad ng hari. Ang panunungkulan ay tatagal ng isang taon dahil sa maaari nilang kontrahin ang pasya ng bawat isa, nahati ang kapangyarihan ng mga ito, at humina ang sangay ehekutibo. Kinakailangang pumili ng diktador na manunungkulan sa loob lamang ng anim na buwan sa oras ng kagipitan. Higit na makapangyarihan ang tinatamasa ng diktador kaysa sa mga konsul. Ang lipunang Romano ay binubuo ng dalawang uri ng mamamayan: ang mga **patrician**, sa salitang Latin na *patres* o ibig sabihin ay “mga ama”. Sa kanilang hanay nagmumula ang dalawang konsul, diktador, lahat ng kasapi ng senado at ang mga mayayamang may-ari ng malalaking lupain. Samantala, ang mga **plebeian** ay mula sa salitang Latin na *plebeius* na ang ibig sabihin ay “karaniwang tao o mamamayan”. Masasabing binubuo sila ng mga magsasaka, mangangalakal at iba pang pangkaraniwang mamamayan ng lungsod. Wala silang kapangyarihan at hindi maaaring makapag-asawa mula sa pangkat ng mga patrician.

Ang kontribusyon ng taga-Roma sa kasaysayan ng daigdig ay ang pagkakaroon ng malawak na imperyo sa kabila ng pagkatalo sa pakikidigma. Ang pagkakaroon ng sariling katangian at pagkakakilanlan ay patunay na nangunguna ito sa iba’t ibang larangan ng kaalaman sa:

1. **Batas.** Tanyag na pinakamahusay na lehislador ang mga Romano. Ang kabuluhan ng *Twelve Tables* ay batas para sa lahat, patrician o plebeian. Nakasaad dito ang mga karapatan ng mga mamamayan at ang pamamaraan ayon sa batas.
2. **Panitikan.** Ang panitikan ng Roma ay salin lamang ng mga tula at dula ng Greece. Si Livius Andronicus ang nagsalin ng *Odyssey* sa Latin samantalang sina Marcus Palutus at Terence ang mga unang manunulat ng *comedy*. Sina Lucretius at Catullus ay iba pang mga manunulat na Romano. Si Cicero ay isang manunulat at orador na nagpahalaga sa batas. Isinaad niya na ang batas ay hindi dapat maimpluwensiyahan ng kapangyarihan o wasakin ng pera kailanman.
3. **Inhenyeriya.** Ipinakita ng mga Romano ang husay sa inhenyeriya. Nagpagawa sila ng mga daan at tulay upang pagdugtungan ang buong imperyo. Karamihan sa mga ito ay ginagamit pa rin hanggang sa kasalukuyan. Halimbawa ang *Appian Way* na nag-uugnay sa Roma at timog Italya. Nagpatayo rin sila ng mga *aqueduct* upang makaabot ang tubig sa lungsod.

4. **Arkitektura.** Ang mga Romano ay kilala sa paggawa ng mga kahanga-hangang arkitektura. Natuklasan nila ang paggamit ng semento at *stucco*, isang plaster na pampahid at pantakip sa labas ng pader. Bilang palamuti, gumamit sila ng mga marmol na kanilang inangkat mula sa bansang Greece. Sa mga Etruscan nila natutunan ang paggawa ng arko na kadalasang nakikita sa mga templo, aqueduct, at iba pang mga gusali. Ang gusaling Basilica ay isang bulwagan na nagsisilbing korte at pinagpupulungan ng Assembly. Nagsisilbing tagpuan para sa mga negosyo at pag-uusap ng mga pampublikong paliguan at pamilihan na sa *forum*, ang sentro ng lungsod. Ang *Coliseum*, isang *amphitheater* para sa mga labanan ng mga *gladiator*, ay isa sa mga gusaling ipinatayo na hanggang sa kasalukuyan ay makikita pa rin sa Roma.
5. **Pananamit.** Makikita ang pagkakaiba sa kasuotan ng mga kababaihan at kalalakihang Romano. Ang mga lalaki ay may dalawang klase ng kasuotan na tinatawag na *tunic*, isang kasuotang pambahay at *toga* na isinusuot kapag sila ay sumasali sa mga pagtitipon at paggala sa mga lansangan. Samantala, ang mga kababaihan ay nagsusuot ng *stola* bilang pantahanang kasuotan na pinangibabawan ng *palla*, isang pantakip na kasuotan.

Mga Pamprosesong Tanong

1. Ano-ano ang ambag ng sinaunang Roma sa kasaysayan ng mundo?
2. Paano nakatulong ang mga ambag ng Roma sa pagsulong ng mga pagbabago sa daigdig sa makabagong panahon?
3. Gaya ng Roma, ang Pilipinas ay mayroon ding ambag sa pagsulong ng pagbabago sa iba't ibang larangan. Bilang isang Pilipino, paano mo maipapakita ang pagpapanatili at pagpapalago sa mga kontribusyong ito?

Digmaang Punic

Ang Digmaang Punic ay sa pagitan ng Roma at Carthage. Ang Carthage (Tunisia sa kasalukuyan) ay teritoryong itinatag ng mga Phoenician sa Hilagang Africa. Ang alitang ito ay naganap dahil sa pagnanais ng Roma na mapalawak ang teritoryo at makontrol ang kalakalan sa Mediterranean.

Unang Digmaang Punic

Makapangyarihan ang hukbong pandagat ng Carthage samantalang ang mga Romano ay walang karanasan sa pakikidigma sa dagat. Gayunpaman, dinaig ng Roma ang Carthage nang sila ay bumuo ng malalakas na plota at sinanay ang mga sundalo na naging bihasa na tagapagpangasiwa nito. Sa pagkapanalo ng Roma, sinakop nila ang Sicily, Sardinia, at Corsica na lalong nagpapalawak sa kanilang nasasakupan.

Ikalawang Digmaang Punic

Ang digmaang ito ay sinimulan ni Heneral Hannibal ng Carthage na nagtangkang sakupin ang Roma. Ngunit hindi ito natuloy dahil sinalakay ni Scipio Africanus ang hilagang Africa na dahilan ng sapilitang pagbalik ni Hannibal sa kanyang nasasakupan upang sagipin ito. Sa kasamaang palad, natalo si Hannibal sa digmaan na dahilan ng kanyang pagpayag sa pagwasak ng kanilang plota at pagsuko sa bansang Espanya na may kaakibat sa pagbabayad ng taunang buwis sa bansang Roma.

Ikatlong Digmaang Punic

Ang digmaang ito ay naganap nang salakayin ng Carthage ang isang kaalyansang lungsod ng Roma. Nauwi ito sa pagkawasak ng mga lungsod ng Carthage dahil sa mga pag-atake ng mga sundalong Romano. Dahil sa pagkatalo sa digmaan, ipinagbili ang lahat ng mamamayan ng Carthage bilang alipin at tuluyang sinakop ng Roma ang lahat ng lungsod at mga nasasakupan nito sa Hilagang Africa.

Mga Pamprosesong Tanong

1. Ano-anong bansa ang naglaban sa Digmaang Punic?
2. Ano ang naidulot ng Digmaang Punic sa Roma?

Sino si Julius Caesar?

Si Julius Caesar ay isa sa mga pinakadakilang Heneral ng Roma na nagawang mapalawak ang nasasakupan ng Republika sa pamamagitan ng matagumpay niyang pananakop. Idineklara siyang diktador ng Roma mula noong 46 BCE hanggang 44 BCE.

Sa ilalim ng kaniyang pamamahala, nilunasan niya ang mga suliranin ng Roma. Nagpagawa siya ng magagandang kalsada, inayos ang iba't ibang sangay ng pamahalaan, binigyan ng karapatang maging mamamayan ng Roma ang lahat ng mga taong nakatira sa Italya, naglagay ng mga kinatawan ng mga probinsiya sa Senado, at sinikap na ituloy ang repormang agraryo na sinimulan ng sawimpalad na sina Tiberius at Gaius. Noong 44 BCE, nagawa niyang palusutin sa Senado ang proklamasyon bilang habambuhay na diktador ng Imperyong Romano subalit nauwi ito sa kaniyang kamatayan nang paslangin siya nina Brutus at Gaius Cassius.

Ang mga Dakilang Triumvirate ng Roma

Noong 60 BCE, binuo ni Julius Caesar, Pompey at Marcus Licinius Crassus ang unang Triumvirate. Ito ay unyon ng tatlong makapangyarihang tao na nangasiwa ng Republika ng Roma. Sa pagkamatay ni Julius Caesar, naging tagapagmana niya ang kanyang apo sa pamangkin na si Octavian. Kasama sina Mark Anthony, Marcus Lepidus, at Octavian sa pagbuo ng ikalawang Triumvirate na naglalayong maibalik ang kaayusan sa Roma.

Ang Pax Romana

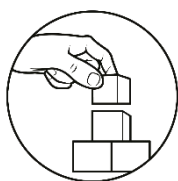
Sa paghahari ni Augustus Caesar, ang unang emperador ng Roma, nagsimula ang Pax Romana o Kapayapaan sa Roma. Umabot nang mahigit 200 taon ang Pax Romana at ito ang natatanging panahon ng pag-iral ng katahimikan, katatagan, at kasaganaan. Ang pamamahala, ang pagpapatupad ng batas, ang pangangalakal, ang panitikan, at sining ay nagsiunlad noong panahong Pax Romana. Nakilala sina Virgil, Horace, at Ovid bilang mga dakilang makata. Naging tanyag din si Tacitus nang isinulat niya ang *“Histories at Annals”* tungkol sa imperyo sa pamamalakad ng mga Julian at Flavian Caesar. Si Livy naman ay naging kilala nang isulat niya ang kasaysayan ng Rome sa kaniyang *“From the Founding of the City”*.

Ang Pagbagsak ng Imperyong Romano

Gaano man katatag ang isang imperyo, may hangganan din ito. Ito ang naging kapalaran ng Roma. Sa loob ng dalawang daang taong pamamayagpag bilang imperyo, unti-unti itong humina at sa kalaunan ay bumagsak.

Nang si Augustus, ang dating Octavian, ang namuno, inalis niya ang pagpataw ng buwis sa mga probinsya ng imperyo. Ito ay nagbunga sa sapilitang pagtaas ng buwis ng mga tao sa mismong Italya. Ito ay para tustusan ang mga luho ng mga opisyal. Dahil dito, nalugi ang maliliit na mga mangangalakal ng Italya at naghirap din kahit ang may malalakas na negosyo. Bumaba ang bilang ng mga tao dahil sa mga sakit na dala ng mga sundalong galing sa digmaan.

Noong 284 BC, hinati ni Emperador Diocletian ang Imperyo ng Roma. Ipinagkatiwala niya ang kanlurang bahagi (ang mismong Roma) kay Heneral Maximian samantalang pinamunuan niya ang silangang bahagi. Hindi gaanong pinagtuunan ng pansin ni Diocletian ang kalaban ng imperyo sapagkat nakatuon ang kaniyang pansin sa paglutas ng mga suliranin tulad ng kawalan ng trabaho, implasyon, at kawalan ng mamumuhunan. Kaya unti-unting sinakop ng mga Barbaro ang ilan sa mga nasasakupan ng imperyo na dahilan ng pagbagsak nito.

Pagyamanin

Gawain 3: Fact o Bluff

Panuto: Alamin kung ang mga sitwasyon ay nagsasaad ng fact kung may katotohanan at bluff kung walang katotohanan.
Isulat ito sa sagutang papel.

- _____ 1. Unti-unting bumagsak ang imperyong Romano.
- _____ 2. Inalis ni Octavian ang pagpataw ng buwis sa mga probinsiya ng Roma.
- _____ 3. Hinati ni Diocletian ang imperyo at si Maximian ang namahala sa kanluran.
- _____ 4. Aleman ang tawag sa mga mamamayan na nakatira sa Italya.
- _____ 5. Kinaya ni Diocletian na lutasin ang mga suliranin sa Roma.

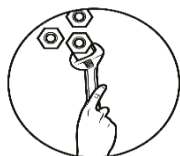
Isaisip

Gawain 4: Magpasikat Ka!

Panuto: Piliin sa loob ng kahon kung sa anong larangan ang sumusunod na kontribusyon ng Imperyong Romano. Isulat ang sagot sa sagutang papel.

Batas	Panitikan	Arkitektura
-------	-----------	-------------

- _____ 1. Twelve Tables
- _____ 2. Cicero
- _____ 3. Odyssey
- _____ 4. Stucco
- _____ 5. Basilica
- _____ 6. Coliseum
- _____ 7. Marcus Plautus at Terence
- _____ 8. Livius Adronicus
- _____ 9. Comedy
- _____ 10. Alamat ng Roma

Isagawa

Gawain 5: Kumpletuhin Mo Na!

Panuto: Punan ng salita o grupo ng mga salita ang sumusunod na sitwasyon at pangyayari. Isulat ang sagot sa sagutang papel.

- 1. Ang buhay ng mga patrician ay _____.
- 2. Mahirap ang buhay ng mga plebeian dahil _____.
- 3. Naging kalaban ng mga Romano ang _____.

4. Namayani ang Pax Romana bilang _____.

5. Nanalo ang Roma sa Digmaang Punic dahil _____.

Gawain 6: 3-2-1 Tsart

Panuto: Punan ang 3-2-1 tsart ng iyong natutunan hinggil sa mga kontribusyon ng kabihasnang Romano. Isulat ito sa sagutang papel.

Mga kontribusyon ng Kabihasnang Romano		Ang aking natutunan
3	Natutuhan ko na...	→ → →
2	Kinawiwilihan ko ang mga kaisipang...	→ →
1	Nais ko pang matutunan ang...	→

Tayahin

Panuto: Basahin at unawaing mabuti ang tanong sa bawat bilang at piliin ang letra ng tamang sagot.
Isulat ang inyong mga sagot sa sagutang papel.

- Ilang Digmaang Punic ang naganap laban sa kapangyarihan ng Roma at Carthage?
 - isa
 - dalawa
 - tatlo
 - apat
- Anong pangkat ang nagtatag ng Carthage na naging kalaban ng mga Romano?
 - Assyrian
 - Lydian
 - Phoenician
 - Sumerian
- Ano ang pinakamagandang naidulot ng pagkakaroon ng Pax Romana?
 - paghatid ng kasaganaan sa lipunan
 - pagkaroon ng maraming tagapagtanggol
 - pagpahalaga ng kapayapaan sa lipunan
 - pag-unlad ng pangkabuhayan ng mga mamamayan
- Alin sa sumusunod ang hindi salik sa pagbagsak ng Imperyong Romano?
 - hindi matatag na pamumuno
 - paglusob ng mga tribong barbaro
 - may sariling paraan ang bawat isa
 - pagkawala ng katuturan ng pagkamamamayan

5. Ilang lider ang bumubuo sa triumvirate ng Roma?
 - A. isa
 - B. dalawa
 - C. tatlo
 - D. apat
6. Saang kontinente matatagpuan ang Imperyong Romano?
 - A. Amerika
 - B. Aprika
 - C. Asya
 - D. Europa
7. Anong uri ng pamahalaan ang ipinalit ng mga Romano mula sa pagiging monarkiya?
 - A. Aristokrasya
 - B. Demokrasya
 - C. Diktadurya
 - D. Republika
8. Ano ang tawag sa mamamayang Romano na kasapi sa mayayamang asendero?
 - A. Haciendero
 - B. Negosyante
 - C. Patrician
 - D. Plebeian
9. Ang karaniwang mamamayang Romano o masa ay tinatawag na?
 - A. Haciendero
 - B. Negosyante
 - C. Patrician
 - D. Plebeian
10. Ano ang sinaunang kabisera ng bansang Italya?
 - A. Roma
 - B. Florence
 - C. Milan
 - D. Venice
11. Ano ang tawag sa kasuotan ng mga lalaking Romano na ipinapatong sa ibabaw ng tunic?
 - A. Cullotes
 - B. Palla
 - C. Stola
 - D. Toga
12. Ano ang tawag sa isang lugar na madalas pagdarausan ng mga labanan ng mga gladiator?
 - A. Appian Way
 - B. Basilica
 - C. Coliseum
 - D. Parthenon
13. Alin sa sumusunod na teritoryo ang nasakop ng Roma pagkatapos ng Unang Digmaang Punic?
 - A. Corsica, Greece, Sicily
 - B. Corsica, Sardinia, Sicily
 - C. Carthage, Greece, Macedonia
 - D. Macedonia, Mare Nostrum, Sardinia
14. Sino ang tinaguriang unang emperador ng Imperyong Romano?
 - A. Julius Caesar
 - B. Mark Anthony
 - C. Octavian
 - D. Pompey
15. Sino-sino ang bumubuo sa First Triumvirate ng Roma?
 - A. Marcus Lepidus, Mark Antony, Octavian
 - B. Gaius Gracchus, Marcus Brutus, Tiberius
 - C. Julius Caesar, Marcus Licinius Crassus, Pompey
 - D. Antoninus Pius, Marcus Aurelius, Trajan, Vespasian

Karagdagang Gawain

Gawain 7: I-hashtag Mo!

Panuto: Gumawa ng isang hashtag (#) na naglalarawan batay sa mga naging kontribusyon at pamana ng Roma na nakikita hanggang sa kasalukuyan. Gawin ito sa sagutang papel.

Susi sa Pagwawasto

5. A	10. C	1. D
4. D	9. C	2. D
3. C	8. C	3. C
2. D	7. C	4. D
1. D	6. C	5. A
Subukin		
11. C		
12. C		
13. C		
14. D		
15. B		

5. C	10. I	1. D
4. J	9. E	2. F
3. A	8. B	3. A
2. F	7. H	4. J
1. D	6. K	5. C
Tuklasin		
Gawain 2: Hanap-hanay		

3. Ano ang ibig sabihin ng "The Glory That Was Greece"?	pananamit.
Sagot: Ang ibig sabihin ng The Glory that was Greece, ito ay nagpapatunay ng tagumpay ng Roma hindi lamang sa larangan ng literature kundi pati na rin sa arkitektura, batas, inhenyeriya at	
2. Ano ang iyonang nakukuhang kaalaman tungkol sa mga literaturang pamana ng Greece?	makikita pa rin sa Roma.
Sagot: Ang nakukuhang kaalaman tungkol sa mga literaturang pamana ng Greece sa mga tulad ng <i>Coliseum</i> isang <i>amphitheater</i> para sa mga labanan ng mga <i>gladiator</i> , ay isa sa mga ipinatayo na hanggang sa kasalukuyan ay	
1. Saan matatagpuan ang Greece?	
Sagot: Sa Europe	
Gawain 1: Tanong-Saysay	
Balikan:	

1. Sino-sino ang nagtatag ng Roma?	sinaunang Roma dahil itinatag nila ang unang lipunan.
Sagot: Ang nagtatag ng Roma ay ang dalawang magkakapatid na sina Romulos at Remus.	
2. Gaano kahalaga ang papel na ginampanan ng mga nabanggit na tauhan sa pagkakatag ng sinaunang Roma?	
Sagot: Napakahalaga ang papel na ginampanan ng magkakapatid na kambal sa pagtatag ng sinaunang Roma dahil itinatag nila ang unang lipunan.	
Surtin: Pamprosesong Tanong	

Suriin: Pamprosesong Tanong

1. Ano-ano ang mga naging ambag ng sinaunang Roma sa kasaysayan ng mundo?
Sagot: Ang naging ambag ng sinaunang Roma sa kasaysayan ng mundo? batas, inhenyeriya, panitikan at pananamit.
2. Paano nakatulong ang mga ambag ng Roma sa pagsulong ng mga pagbabago sa daigdig sa makabagong panahon?
Sagot: Nakatulong ang mga ambag ng Roma sa pagsulong ng mga pagbabago sa daigdig sa makabagong panahon ang pagkakaroon ng malawak na imperyo sa kabila ng pagkatalo sa pakikidigma at ang pagkakaroon ng sariling katangian at pagkakakilanlan ay patunay na nangunguna sa ibat ibang larangan ng kaalaman sa batas, panitikan, inhenyeriya, arkitektura at pananamit.
3. Gaya ng Roma, ang Pilipinas ay mayroon ding ambag sa pagsulong ng pagbabago sa larangan. Bilang isang Pilipino, paano mo maipapakita ang pagpapanauli at pagpapalago sa mga kontribusyong ito?
Sagot: Maipapakita ko ang pagpapanauli at pagpapalago ng ambag sa pagsusulong ng pagbabago sa ibat ibang larangan sa pamamagitan ng pagsunod sa batas, maging mabuting mamamayan, tumulong sa pamayanan na makabubuti sa lahat at higit sa lahat maging matapat sa lahat at sa Panginoon.

Suriin: Pamprosesong Tanong

1. Ano-anong mga bansa ang naglaban sa Digmaang Punic?
Sagot: Ang Digmaang Punic ay sa pagitan ng Roma at Carthage
2. Ano ang naidulot ng Digmaang Punic sa Roma?
Sagot: Ang digmaang Punic ay nagresulta sa pagkawasak ng Carthage at ang paglawak ng imperyo at impluwensiya ng Roma sa Hilagang Africa.

Isaisip

Gawain 4: Magpasikat Kai!

1. Batas	6. Arkitektura
2. Panitikan	7. Panitikan
3. Panitikan	8. Panitikan
4. Arkitektura	9. Panitikan
5. Arkitektura	10. Panitikan

Pagyananin

Gawain 3: Fact o Bluff

1. Fact
2. Bluff
3. Fact
4. Bluff
5. Fact

Isaisip

Gawain 4: Magpasikat Kai!

1. Batas	6. Arkitektura
2. Panitikan	7. Panitikan
3. Panitikan	8. Panitikan
4. Arkitektura	9. Panitikan
5. Arkitektura	10. Panitikan

Isagawa

Gawain 5: Kumpletuhin Mo Na!

1. Ang buhay ng mga patrician ay napakakasagana dahil sila ay mayayamang may ari ng lupa.
2. Mahirap ang buhay ng mga plebeian dahil sila ang mga tao na magsasaka at mangangalakal at walang kapangyarihan.
3. Naging kalaban ng mga Romano ang mga Carthage
4. Namayani ang Pax Romana bilang isang pag-iral ng katahimikan, katatagan at kasaganaan. At ang pamamahala, ang pagpapatupad ng batas, ang pangangalakal, panitikan at sining ay nag-sunlad noong panahon ng Pax Romano.
5. Nanalo ang Roma sa Digmaang Punic dahil sa pag-atake ng mga sundalong Romano sa mga lungsod ng Carthage at dahil dito nawasak ang lungsod. At ipinagbili ang lahat ng mamamayan ng Carthage bilang alipin at tuluyang sinakop.

Isagawa

Gawain 6: 3-2-1 Tsart

Magtala ng mga kaisipang iyong natutuhan

→ May iba't ibang tao ang namamahala sa Roma.

→ Maraming kontribusyon ang natambag ng mga taga Roma.

→ May mga dakilang namamahala sa Roma.

Mga kaisipang iyong kinawilihan

→ May tatlóng yugto ng digmaan ang nagaganap

→ May triumvirate sa Roma na pinamunuan ng tatlóng lider

Nais mo pang itanong

→ Sino kaya ang makapagpapapa-unlad na lider sa bansang Roma?

Karagdagang Gawain

Gawain 7: I-hashitag Mo!

May pagkakakaiiba ang pananamit ng lalaki at babae

Ang Coliseum ay makikita pa rin sa Roma.

Ang Appian Way na nag-uugnay sa Roma at timog Italya.

Tayahin

1. C	6. D
2. C	7. D
3. C	8. C
4. C	9. D
5. C	10. A
	11. D
	12. C
	13. B
	14. C
	15. C

Sanggunian

Blando, Rosemarie C., Michael M. Mercado, Mark Alvin M. Cruz, Angelo C. Espiritu, Edna L. De Jesus, Asher H. Pasco, Rowel S. Padernal, Yorina C. Manalo, Kalenna Lorene S. Asis. 2014. *Kasaysayan ng Daigdig: Araling Panlipunan 8 – Modyul ng mag-aaral*. Pasig City, Philippines: Vibal Group Inc. and Department of Education-Instructional Materials Council Secretariat (DepEd-IMCS).

Para sa mga katanungan o puna, sumulat o tumawag sa:

Department of Education - Bureau of Learning Resources (DepEd-BLR)

Ground Floor, Bonifacio Bldg., DepEd Complex
Meralco Avenue, Pasig City, Philippines 1600

Telefax: (632) 8634-1072; 8634-1054; 8631-4985

Email Address: blr.lrqad@deped.gov.ph * blr.lrpd@deped.gov.ph